

Referat fra møte i Austad Historielag 13. november 2012.

Denne tirsdagskvelden var det 29 oppmøtte på Grendehuset.

Sekretær Ronny Fredbo ønsket velkommen til møtet og ga ordet videre til Arne Åmland som hadde tatt på seg oppdraget med å introdusere Signe Kvavik som var møtets hovedattraksjon. Austad Historielag ønsket å gi henne en oppmerksomhet som takk for hennes arbeid med stedsnavn i Austad.

Arne introduserte Signe som hans store ideal for lærere. Mange av de oppmøtte denne kvelden var tidligere elever av Signe. Etter introduksjonen ga Arne Åmland henne et av sine bilder på vegne av Historielaget. Bildet var av en fisker med lang fartstid som sitter og forteller historier til den yngre generasjon. Bildet har fått navnet "Pedagogen".

Heftet Signe har laget "Stadnavn i Austad" kunne kjøpes på møtet, gjennom Kulturkontoret. Signe fikk så ordet for å fortelle om sitt arbeid med stedsnavn, både generelt og lokalt.

Signes arbeid med "stadnavn", som det heter på nynorsk, startet i 1979-1980.

Arne Åmlands far, Artur Lervik og Berger Thorkildsen er noen av de som Signe intervjuet i dette arbeidet.

Definisjon på stedsnavn: «navn på territorie eller punkt, linje og område. Samtidig skal navnet være kartfestet eller bli kartfestet.»

Hun fortalte at det kommer stadig nye stedsnavn. Når nye folk kommer til kommer nye veier og boligområder som også trenger navn. Dermed blir man nok aldri ferdig med dette arbeidet.

En utfordring hun påpeker er det å skrive ned muntlige navn: «normering», tilpasse skrivemåten. Hun tar eksempelet «Haien» eller «Hagen» (med g=j-lyd).

"Har navn verdi?", spør Signe. Det har en kulturmessig verdi: forteller oss så mye. Derfor verdt å ta vare på. Kulturminneprinsippet.

Hvor langt skal vi gå i normeringa: «Jeg kan ikke være ansvarlig for skrivemåten, jeg kan ikke dialekten. Måtte ha med en komitè som skulle hjelpe med dette arbeidet".

Blant annet Lian, Andreas Vegge var med.

Det er viktig å ta hensyn til den nedarvede måten navnet har blitt uttalt på.

I grensgrende strøk blir navn i større grad tatt vare på. Gården forandret seg ikke og folk kjente navnene. Stedsnavn er ofte mindre bevart i tettbygde strøk.

Signe fortalte at stedsnavn kan deles opp i delt opp i forskjellige kategorier.

Naturnavn

Kulturnavn

Overtro brukt i stedsnavn. Galgemya, troll

Paradis

Plantenavn – forteller om plantelivet i eldre tider. «Humlestien». «lind» «Burkne»

Dyrelivet : Rosnes – eller «råssnes» (råss kan komme av hest),

Rosfjord – har ikke med rosnes å gjøre mener ekspertene.

Mannsnavn treffer vi ofte på. «Austad er det. Audun. Sjelden kvinnenavn.

Signe forteller litt om veier. Mye snakk om veier nå til dags når folk skal ut å trene.

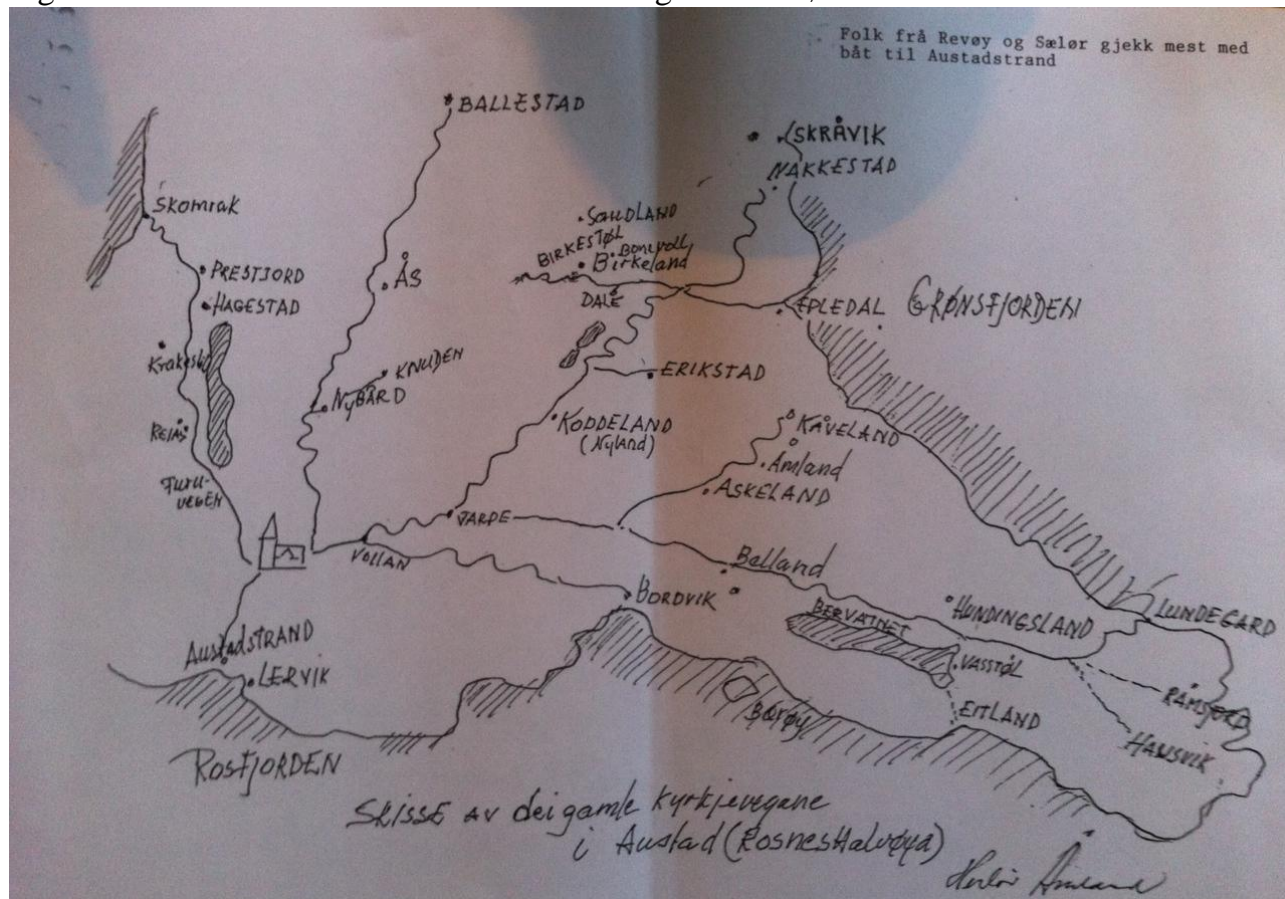
Egentlig stier opptrakkede av dyr eller folk.

Før ble de merket med "knuddingstein". Det var en sor stein med liten stein på toppen.

Kongeveiene: Veiene måtte være ryddet så man kunne ri med et spyd på tvers.

Folk ble straffet hvis dette ikke gikk.

Signe hadde med en skisse over kirkeveiene laget av Herlöv Åmland.

Signe forklarte noen lokale navn:

Skomrak: Rak = vei/sti ,skom = kort

Reiås = gått en ridevei over åsen.

Birkestøl = bjørk

Likstein/kvilestein: stein der de hvilte med liket da de måtte bære lik til kirke.

Erikstad: mansnavn erik/eirik.

Kåveland= kalv

Åmland: almland, treet alm.

Bervannet: kan komme av bær eller bjørn

Vasstøl: vannrikt

Eit = landstykke mellom sjø og vann.

Hausvik: noe som minner om et hode

Ramsjord: løken, rams.

Lette etter hellerer i Austad. «Den store hellerboka» Agder og Rogaland. 3 hellerer i Austad.

Disse mangler på kart. Signe spurte derfor om noen av de tilstede kjente til hellerne.

Svinehelleren på Gitlesten. Alfred kjenner kanskje denne. Under Gitlesteinheia.

Drittehelleren. Ligger i Ås. Ligger mellom Ås og Nygård.

Vardåsmyrhelleren som ligger ved Lundegård.

Prinsebakkhelleren ligger mellom Lundegård og Strandjord. (Prinsebakken).

Signe Kvavik ville gjerne ha de navnene nedskrevet.

Signe forteller om en annen heller i Lyngdal. heller. Hvis du kjører fra Lyngdal til Farsund:

Bukkeheitunnelen. Rett over fjorden ved grensa til Farsund kommune ligger Larshelleren. Lars var over til Dårleid og hentet kona si. De gikk over fjorden på stålis om vinteren. Kona på tresko, falt stort sett hele tiden. Lars gikk i land og hogget en einer. Dro kona over fjorden på eineren. Lars, kona og 5 barn bodde under helleren. 1862 til 1868 bodde de der. Avtale med grunneieren om at Lars skulle få ei tomt til å bygge hus, men de to falt ut før det ble noe av det. Flyttet så derfra. Stein fremfor, grønt bak. De mistet så mye tresko, derfor flyttet de. Det var i alle fall det som ble sagt. På Stanglifjellet i fjor i oktober, løsnet en blokk på toppen raser nedover siden og treffer Larshelleren. Heldigvis ble ingen skadet. Braket ble hørt til Skrelia. Hele Larshelleren havnet i fjorden.

Lydklipp: mye av arbeidet var å intervju lokale for å dokumentere uttale av stedsnavn. Kassetene er digitalisert. En representant fra Kulturkontoret kom på møtet og bidro med et opptak fra åttitallet der Signe intervjuer Herlöv Åmland som leser opp lokale stedsnavn. Veldig gøy å høre dette i sammenheng med alt Signe hadde fortalt.

-- kaffepause med noe attåt --

Etter pausen fortalte Kurt Theisen om det videre arbeidet om stedsnavn som Kurts sønn gjorde i forbindelse med studier. Han skrev en oppgave om stedsnavn. Sønnen skrev og Kurt fortalte. De gikk inn på hystoriene bak navnene. Kurt oppfordrer til at historielaget kan fortsette dette arbeidet.

Kurt tok med en av de siste hystoriene han hadde fått greie på: Den gjelder ei flu som heter Danmarksflua. Sagnet forteller at en dansk prinsesse forliste på denne flua. Danske studenter ville finne denne. Prinsessa var så mannsfolksgal at de sendte henne nordover for å roe henne ned.

Prinsesse Anna, søster av Kristian den fjerde, giftet seg med kongen av Skottland. Mye uhell på denne turen. Kom inn til Sælør, skipet lakk, fløt såvidt. Hullet ble tettet, men skipet måtte inn igjen 2 dager senere.

Kurt poengterer at når man begynner å rote med stedsnavnene finner man stadig nye og spennende ting. Det er bare å starte med stedsnavnene vi har og samle inn historier som hører til.

Han foreslår også å filme fra sjøen langs land samtidig som noen kan si stedsnavn samt fortelle hystoriene. Dette ville vært gull verd for fremtida. Avslutningsvis legger Kurt til at sønnen fikk en rein femmer på oppgaven.

Møtet ble avsluttet ca 21.00.

referert av R. Fredbo

Neste møte avholdes tirsdag 11. desember på Grendehuset i Austad. Møtet starter som vanlig klokken 19.00.

Vi får besøk av Terje Skjoldal som skal fortelle om lokale rutebåter som har fartet i dette området.